

«ПОМАРАНЧЕВА РЕВОЛЮЦІЯ» В УКРАЇНІ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ США ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

І. Грідіна, В. Іванченко

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена висвітленню ключових подій «помаранчевої революції» в Україні засобами масової інформації Росії та США, впливу інформаційної кампанії на створення образу опонента. Відзначається, що висвітлення одних і тих же подій «помаранчевої революції», як і загалом інтерпретація самого явища, значно різнились в США і в Росії. Цей фактор виявляв протиріччя між двома державами та демонстрував протистояння як в інформаційному, так і в реальному просторі. Доводиться, що російські ЗМІ, висвітлюючи події відповідно до позиції влади, акцентували увагу на тих чинниках та особливостях «помаранчевої революції», які б могли довести штучність її проведення та стратегічне значення України для Заходу в планах поширення свого впливу в Східній Європі. Американські мас-медіа, висвітлюючи події Майдану, представляли їх, як поштовх до демократичних змін в Україні та жаданого для всього «вільного світу» відходу від «путінського тоталітаризму». При цьому критично оцінювались усі здобутки та прорахунки української влади на шляху демократичних перетворень.

Ключові слова: «помаранчева революція», «кольорові революції», засоби масової інформації, Україна, Росія, США.

«Кольорові революції» на пострадянському просторі 2003-2005 рік, сучасні події в Україні відбувались та відбуваються із залученням впливових акторів міжнародних відносин. Практика показує, що вони надають стійкого впливу на внутрішні процеси у державах та на хід подій у порядку денному світової політики. Стосовно України, «помаранчеву революцію», «Євромайдан», специфічні засоби їх здійснення доречно вважати певними етапами у внутрішній та зовнішній політиці країни, а подекуди, без перебільшення, – у світовій політиці. Україна неодноразово ставала та є ареною геополітичного змагання за вплив між могутнішими гравцями міжнародних відносин, які активно використовують інформаційні методи боротьби за українське суспільство, прихильність світової громадськості, виправдовування своїх дій, а що найбільш небезпечно – задля відвертої дезінформації, дискредитації, маніпуляції свідомістю на свою користь. Можна з впевненістю констатувати, що сьогодні засоби масової інформації формують ту чи іншу реальність, а ситуація розпалюється не тільки через ті чи інші події, скільки через їх відображенням в інформаційному просторі.

Отже, зважаючи на сучасну ситуацію в Україні та світовій політиці, об'єктивне вивчення якої ускладнюється саме поточним моментом, доречно звернутися до аналізу інформаційної кампанії навколо подій «помаранчевого Майдану» та конфронтації між США та Росією, що проявлялась при інтерпретації даних подій офіційними особами та ЗМІ вищеназваних держав. Зважаючи на події «Євромайдану», його теперішні наслідки, можна простежити певні закономірності у проведенні подібних революцій, на тенденції відображення «боротьби за демократію» західними та російськими засобами масової інформації. Подібні дослідження дозволяють не тільки узагальнити основні віхи подій таких революцій, але і допомагають виявити приховані фактори, що впливають на їх хід та на стосунки з основними акторами міжнародних відносин, а також виявити ті чинники, що призводять до загострення конфліктів.

Отже, метою дослідження є висвітлення ключових подій «помаранчевої революції» в Україні засобами масової інформації Росії та США, вплив інформаційної кампанії на створення образу опонента, відображення через це власних геополітичних цілей.

Ступінь вивченості даної проблеми є доволі низьким і потребує детального аналізу повідомлень ЗМІ стосовно перебігу подій «помаранчевої революції» в Україні, передбачає використання аналітичних доповідей та нечисельних досліджень з даної тематики, які представлені публікаціями стосовно різноманітних аспектів подій безпосередньо «помаранчевої революції» та курсу В. Ющенка.

Стосовно джерельної бази, то дане дослідження потребує використання повідомлень українських («Радіо Свобода», «Подробности», «Коммерсантъ Украина», ТСН, «Комсомольская правда в Украине», «Корреспондент», «Украинская Правда», «Комментарии» регіональні ЗМІ тощ), російських (Експерт Online», «Центр Азия», NEWS ru, російський відділ BBC, Полит.ру, РБК, «Взгляд», блог Бориса Немцова, «Голос России», Lenta.ru, РИА Новости тощо) та західних засобів масової інформації («Washington Post», «Wall Street Journal», «New York Times», «Los Angeles Times», «Der Standard», «The Guardian», «USA Today», «Free Republic», «The Times», новини з дослідницьких центрів «The Heritage Foundation», «Council on foreign relations» тощо).

Висвітлення одних і тих же подій «помаранчевої революції», як і загалом інтерпретація самого явища, значно різнились в США і в Росії. Цей фактор виявляв протиріччя між двома державами та демонстрував протистояння в інформаційному просторі. Для Росії «помаранчева революція» стала особистим ударом для держави та її політикуму з низки причин, що простежується саме по тому, як події «помаранчевої революції» відображались в промовах офіційних осіб та засобах масової інформації.

Найбільш активно мас-медіа США та Росії висвітлювали причини та засоби впровадження «помаранчевої революції», висуваючи стосовно цього одночасно різні, але узагалі досить схожі версії, але з різним політичним «кольором». Окрім версії природного волевиявлення і невдоволення українських громадян політичною ситуацією в державі, популярною була версія стосовно штучного нав'язування ідеї громадянської непокори, як то, наприклад, за схемою і рекомендаціями Джина Шарпа у його відомій роботі «Від диктатури до демократії. Стратегія і тактика звільнення» (From Dictatorship to Democracy. A Conceptual Framework for Liberation) [1]. Вважається, що його ідеї стали надихаючими для «кольорових революцій» [2] та «арабської весни» [3].

До речі, сам Джин Шарп не приховував той факт, що українські опозиціонери звертались до Інституту ім. Альберта Ейнштейна, засновником якого є сам Д. Шарп, за матеріальною допомогою задля розповсюдження книги автора «Від диктатури до демократії», як інструкції для мирного повалення влади, і отримали 6000 доларів допомоги [4]. Д. Шарп інтерпретував це, як сприяння розповсюдженню ідеалів свободи і демократії у світі, але не заперечував, що де факто це була допомога конкретній політичній силі в Україні.

Інститут ім. Альберта Ейнштейна був не єдиною структурою, яка не залишилась байдужою до подій в Україні. Ще на початку 2004 року в журналі «Wall Street Journal» з'явилась стаття, в якій висловлювались надії на проведення «каштанової революції» в Україні на кшталт «революції троянд» у Грузії у разі, «якщо Захід і демократична опозиція правильно розіграють свої карти» [5]. Британське видавництво «The Guardian» вказувало на спланованість подібних акцій Сполученими Штатами та на допомогу «помаранчевій» опозиції з боку організацій «Freedom House» та «Відкритого суспільства» Джорджа Сороса [6].

Отже, з самого початку «помаранчевої революції» в Україні були задіяні засоби масової інформації найбільш зацікавлених держав – США та Росії. Події «революції» сприймалися майже діаметрально протилежно обома акторами, що викликало інформаційне протистояння та конфронтацію, взаємні звинувачення двох держав при висвітленні розвитку «революції» та подальших дій новообраного президента України.

Характеризуючи висвітлення російськими ЗМІ подій в Україні, необхідно зазначити, що у переважній більшості вони висвітлювали офіційну версію Кремля, висловлену у виступах, заявах, промовах політичних та державних керівників. Як відомо, на виборах українського президента у 2004 р. В. Путін підтримував кандидатуру В. Януковича [7], який на той час був прем'єр-міністром, загалом позитивно ставився до Л. Кучми, мав гарні стосунки з ними [8]. Це можна пояснити зокрема і тим, що В. Путін, завжди підтримує саме діючу владу, бо вона є легітимною, демократично обраною [9]. Як відомо, ще до остаточного проголошення результатів виборів В. Путін попередньо двічі поздоровив провладного кандидата В. Януковича з перемогою на виборах, таким чином додатково підкресливши лояльність та симпатії саме до даної кандидатури. «Обрання» В. Януковича В. Путін назвав «вибором на користь стабільності, зміцнення державності, подальшого розвитку демократичних і економічних перетворень» та підкреслив своє схвалення стосовно налаштування В. Януковича на добросусідські відносини з Росією та державами СНД [10]. У такий спосіб російський президент недвозначно підкреслював небажаність для Кремля приходу до влади Віктора Ющенка.

Тим не менш, після подій «помаранчевої революції» президентом країни став саме В. Ющенко. Сам факт обрання не коментувався російськими офіційними особами в негативних тонах, більше нарікань викликали заяви стосовно зовнішньої політики та офіційно задекларований євроатлантичний курс України. Так, за президентства В. Ющенка В. Путін негативно висловлювався стосовно перспективи членства України в НАТО, оскільки, як він пояснював, Росія буде вимушена захищати свої кордони та направляти зброю проти України, що є немислимим. Взагалі В. Путін вважав євроатлантичний курс України абсолютно недемократичним: «Переважна більшість громадян України проти вступу в НАТО, проте керівництво України взяло і підписало папірець на початок процесу приєднання. Це що, демократія?» [11]. Зрозуміло, що не рівнем демократії та бажанням громадян України переймався російський президент, а саме геополітичними інтересами своєї держави. Ймовірний вступ України до НАТО означав практично повну втрату України для впливу з боку Росії як важливого союзника і партнера, а також, що мало неабияке значення, збільшення антиросійської риторики (накшталт західних ЗМІ) всередині української держави, що мало б негативний вплив на розвиток усіх сфер відносин з Україною (і що фактично трапилось).

Екс-представник Росії при НАТО Олександр Рогозін заявляв, що Росія «обпалилася на виборах 2004 року» (стосовно підсумкового обрання «небажаної» кандидатури президентом важливої стратегічно країни), тому ніякого «прямого залучання Кремля більше не буде» [12]. Незважаючи на те, що свій перший державний візит український президент здійснив саме до Росії, курс В. Ющенка взагалі офіційно інтерпретувався як антиросійський. Так, у заяві МЗС РФ 2009 року зазначалось: «Публічна риторика на тему мови й історії, як і раніше, націлена на конфронтацію, демонтаж російсько-українського добросусідства, культурно-мовну асиміляцію російськомовних регіонів країни в інтересах західноукраїнської меншості, розрахована на протиставлення України і Росії на догоду планам євроатлантистів» [13].

Російська влада ретельно моніторила усі події, що відбувались в Україні за каденції В. Ющенка, накопичуючи інформаційний капітал для реваншу. На початку

2009 р, чотири роки після подій «помаранчевого Майдана», В. Путін констатував: «Багато українців розраховували на краще життя після «помаранчевої революції», проте у результаті були жорстоко розчаровані». Крім того, російський президент, звертаючись в тому числі й до російської аудиторії, продовжував кваліфікувати процеси, що відбулись в Україні не прагненнями до демократизації, а боротьбою кланів за доступ до фінансових ресурсів держави [14].

Ліберальна російська опозиція навпаки підтримувала події в Україні, особливо під час «помаранчевої революції» і вбачала в них певний імпульс для здійснення демократичних перетворень у власній державі. Так, Борис Немцов, відвертий опонент В. Путіна та його політики, один з небагатьох російських політиків, хто відкрито підтримував В. Ющенка і «помаранчеву революцію» та особисто брав участь у подіях Майдана, стверджував у 2005 році, що Україна – єдина демократична держава на теренах СНД [15].

Вважаємо цікавим та корисним простежити еволюцію створення образу українського політикума та взагалі кут сприйняття «помаранчевої революції» засобами масової інформації та різноманітними експертами та політтехнологами в Росії. Наприклад, політолог і депутат Держдуми І і VI скликання В'ячеслав Ніконов зазначав, що окрім виступів народних мас на Майдані, велике значення в розвитку подій мала зацікавленість представників діючої на той час влади не допустити В. Януковича до керування державою і звертав увагу на потужний зовнішній чинник на виборах та агітацію за «помаранчеву революцію» в західних ЗМІ. Також він наголошував на значну підтримку В. Ющенка (в тому числі фінансову) з боку російських лібералів [16].

Соціолог та кандидат політичних наук Борис Кагарлицький також наголошував на інсценуванні всіх «кольорових революцій», на використанні протестів та виступів з метою боротьби за владу, а не демократизації суспільства, застосуванні революційних гасел політичними силами виключно з метою маніпуляції свідомістю громадян України задля отримання підтримки своєї партії у суспільстві [17].

Різноманітні «теорії змови» з'являлись неодноразово. Під час виборів ЗМІ Росії наголошували про можливу політичну кризу та версії сценарію захвату влади подібного до подій у Грузії під час «революції троянд» [18].

Доволі часто в ЗМІ з'являлась версія про фінансування виборчої компанії В. Ющенка скандальним російським олігархом-емігрантом Б.Березовським (згідно до заяв Л. Кравчука) та акцій дискредитації Л. Кучми. Згадували мас-медіа і версію фінансування опозиції Сполученими Штатами Америки через неурядові організації, посиляючись на свідчення конгресменів США (наприклад, Рона Пола) [19]. Були навіть версії стосовно фінансування «помаранчевої революції» мільярдером (у майбутньому - засновником «Грузинської мрії») і экс-прем'єр-міністром Грузії Бідзіною Іванішвілі (за даними экс-міністра оборони Грузії Окруашвілі) [20].

Як вже зазначалось вище, перший візит В. Ющенка було здійснено саме до Росії. Тоді ЗМІ Росії доволі жваво це обговорювали і стверджували, що для українського президента це є дуже важливим, хоча й нелегким кроком, зважаючи на напружені особисті стосунки між президентами, але тим не менш, за словами представників мас-медіа, своїми діями та заявами він намагався демонструвати самостійність у вирішенні зовнішньополітичних питань та заявити про Україну як рівноправного партнера Російської Федерації, а не її «молодшого брата» [21].

Отже, незважаючи на намагання офіційних осіб та ЗМІ стримано коментувати події в Україні під час «помаранчевої революції» та вже за президентства В. Ющенка, аналіз змісту повідомлень продемонстрував відверту незадоволеність російської сторони ситуацією, що склалась, і перспективою стосунків між Росією та Україною, яка намітилась після приходу до влади «помаранчевого» кандидата від опозиції. Головним

лейтмотивами повідомлень російських ЗМІ були двіпровладні версії. Перша, спрямована, в першу чергу, на українське та міжнародне суспільства, стосувалась запланованого втручання у справи України зовнішніх сил та фінансування революції і виборчої кампанії В. Ющенко зацікавленими сторонами, піднімалась тема інсценування всіх подій «Майдана» ззовні та зсередини. Друга, як попередження, адресувалась скоріш росіянам, що в Україні це була не боротьба за демократію, а перерозподіл влади в результаті боротьби фінансових кланів та олігархів. При чому особливо наголошувалось, що українські громадяни в результаті такої «боротьби за демократію» стали жити ще гірше.

Позиція західних, а зокрема ЗМІ США, значно відрізнялася і, таким чином, формувала зовсім інше уявлення у американського суспільства стосовно сутності «помаранчевої революції». Зрозуміло, що Сполучені Штати Америки, позиціонуючи себе, як найдемократичніша, а відтак передова в усіх відношеннях держава, гарант свободи миру та демократії, з великим ентузіазмом сприймали всі «кольорові революції» та спроби подібних революцій в пострадянських країнах. Згідно до розхожих думок політичної еліти Сполучених Штатів зміни в середині суспільств за допомогою подібних «мирних» демонстрацій свідчили про пробудження свідомості народу, боротьбу з несправедливістю за демократію та свободу. Отже, переважна більшість істеблішменту США активно заявляла про свою позитивну позицію до подій «помаранчевої революції», до публічних виступів, офіційного курсу влади та В. Ющенко як кандидата у президенти. Тодішній президент Сполучених Штатів Джордж Буш-молодший називав «помаранчеву революцію» «переконливим прикладом демократії для людей у світі» [22]. Д. Буш обіцяв сприяти Україні в її намірах стосовно вступу до НАТО та зняти обмеження, що діяли стосовно України згідно поправки Джексона-Веніка [23].

У 2005 році Д. Буш офіційно вітав народ України з річницею «помаранчевої революції», зазначаючи, що народ України довів, що «любов до свободи сильніша за наміри тиранії» і «Америка горда називати Україну своїм другом» [24].

Треба відзначити, що правління Л. Кучми або можливий режим В. Януковича нечасто зустрічався в дискурсі навіть пересічних видань США, як «тоталітарний або тиранічний», тому подібна заява була досить гучною стосовно ситуації в Україні. Більш того, подібна риторика була адресована скоріш для Кремля і натякалася те, що підтримка В. Януковича Росією розцінювалась США, як акт підтримки антидемократичного режиму в сусідній Україні. Підкреслення ж дружби з Україною демонструвало особливе ставлення до неї США та підтримку змін, що там відбувались, на відміну від Росії.

Про зацікавленість США в подіях в Україні свідчить саме те, що в американських засобах масової інформації події «помаранчевої революції» згадувались доволі часто, супроводжувались такими характеристиками як «народна боротьба» [25], «потужний громадянський рух», «зібрання рішучого середнього класу» [26]. «Wall Street Journal» також не піддавав сумнівам факт фальсифікації виборів з боку В. Януковича та його «патрона» Л. Кучми [27], а «The Boston Globe» зазначав, що «Ющенко став жертвою волаючого обману» [28]. Як і Росія, Сполучені Штати недвозначно натякали на бажаного для себе, а відтак і для усього світу, кандидата на посаду президента України, акцентуючи увагу на його «демократичності». Так, Адріан Каратницький, співробітник Freedom House, (в статтях для «Foreign Affairs» та «New York Times») називав Януковича «фаворитом української корумпованої влади», розповідав про численні випадки протидії передвиборчої кампанії В. Ющенко з боку офіційної влади із застосуванням адміністративного ресурсу [29]. Дослідник Теммі Лінч у своїй роботі «Помаранчева революція: передісторія» наголошував на тому, що Віктор

Ющенко був «міжнародно визнаним переможцем виборів» у другому турі, тому виступи людей на Майдані проти фальсифікацій засвідчували про «їх підтримку свободи, демократії та правди» [30].

Тодішній державний секретар США, Кондоліза Райс, також відзначила важливість «помаранчевої революції» у справі розповсюдження демократій. Але формулювання, в якому це було висловлене, двозначне та невдале, особливо зважаючи на подальші події, не залишало сумнівів щодо справжніх цілей експорту демократій: «Ми впевнені в успіху, тому що дух демократії відчутний скрізь навколо нас. Свобода розповсюджується від селищ Афганістану до місцевих площ України...» [31].

Згодом, коли під час президенства В. Ющенка за об'єктивних та суб'єктивних причин не було реалізовано переважної більшості обіцянок лідерів «помаранчевої революції», американські політики не забарились з жорсткою критикою останніх. Так, наприклад Джо Байден під час свого візиту до України в 2009 році різко критикував розкол у владі, відсутність вагомих результатів, радив знайти способи зменшити залежність від імпорту російського газу [32]. Разом з тим, журнал «Financial Times», визнаючи провал «помаранчевої революції», відзначав мовчання з цього приводу американської преси. Британський кореспондент Анатоль Лівен, який писав для цього журналу, охарактеризував мовчання навколо провалу демократичних перетворень в Україні, як реакцію на ідеологічну і геополітичну невдачу США [33] (тобто мовчання використано для того, щоб не визнавати свою помилку у відкритій підтримці «революції» в 2004-2005 роках).

За ради справедливості слід визнати, що американські мас-медіа хоч і знизили активність у висвітленні подій в Україні, але не обходили їх увагою, яка переважно приділялась особливості зовнішньополітичного курсу нової «помаранчевої» влади – так званого «руху подалі від Москви до Заходу» та досягнення якомога скоріше членства в ЄС та НАТО [34]. У 2006 році «Washington Post» надрукував навіть інтерв'ю В. Януковича, як діючого прем'єр-міністра України, де його риторика була вже більш прозахідною та незалежною стосовно Росії. В цьому ключі цікавою та виразною є назва статті – «Трансформація ворога «помаранчевої революції» в Україні» [35], яка спонукала аудиторію вважати В. Януковича черговим популістом.

Врешті решт, американські ЗМІ з жалем констатували, що «помаранчева революція» зазнала поразки. Так, новини «Bloomberg» стверджували, що ніякого «національного відродження» попри обіцянки В. Ющенка, так і не відбулось, особливо зважаючи на настрої колишнього електорату діючого президента [36]. «Los Angeles Times» відверто висловив загальне розчарування прорахунками політики В. Ющенка, зокрема розколом опозиції (славнозвісною сваркою В. Ющенка і Ю. Тимошенко), корупційним скандалом, пов'язаним з П. Порошенком за заявами О. Зінченка у 2005 році [37]. В одній зі статей видання, під назвою «Затяті супротивники – тепер партнери у новому уряді», читалось неприховане здивування: як міг В. Янукович, красномовно охрещений «приниженим невдахою» на виборах 2004 року, переможно повернутися до прем'єр-міністерського крісла [38].

Таким чином, події «помаранчевої революції» від початку були сприйняті позитивно верхівкою Сполучених Штатів Америки та її засобами масової інформації; виступи на Майдані сприймалися як переломний момент в історії України, який призведе до встановлення стабільної та довгодіючої демократії на західний манер, ліквідує спадщину Радянського Союзу у вигляді авторитарної влади та зорієнтує Україну на інтеграцію в західне суспільство. Тим не менш, не дивлячись на наміри та спроби, успіхів в досягненні вище названих критеріїв було здійснено занадто недостатньо, в Україні розпочалась глибока політична криза і розкол, що призвело до

стагнації багатьох соціально-економічних процесів, зниження рівню економічного розвитку та збільшення невдоволення владою у суспільстві.

Зважаючи на це, інтерпретація подій «помаранчевої революції» Росією та США значною мірою відрізнялись. Саме те, які події привертати увагу обох держав, демонстрували особливості боротьби за вплив у регіоні між ними. Росія, для якої прозахідна політика В. Ющенка видалась несприятливою та недружньою, акцентувала увагу на тих чинниках та особливостях «помаранчевої революції», які б могли довести штучність її проведення та стратегічне значення України для Заходу в планах поширення свого впливу в Східній Європі.

США менше керувались фактами для доведення певних концепцій і наполегливо інтерпретували події Майдану як поштовх до демократичних змін в Україні та жаданого для всього «вільного світу» відходу від «путінського тоталітаризму».

«Помаранчева революція», досвід Майдану безпосередньо пов'язані з теперішніми подіями в Україні, в яких інформаційний чинник відіграє вирішальну роль. Проведення певних паралелей, виявлення особливостей сучасного інформаційного протистояння, його зв'язок з попередніми подіями у перспективі планується предметом подальшого дослідження авторами даної статті.

РЕЗЮМЕ

В данной работе рассматривается информационная конфронтация между Российской Федерацией и США, касающаяся событий «оранжевой революции» 2004 - 2005 годов в Украине. Наглядно продемонстрирована зависимость информационной политики в стране от геополитических интересов государства и стратегии ее руководителей. Обе стороны отображали события Майдана в выгодном для них ключе. Так Россия акцентировала внимание на антироссийской риторике лидеров «оранжевого Майдана» и настаивала на инсценировке событий внешними силами. США изображали Майдан как путь и толчок к демократии, установление справедливости и трансформации всего украинского общества в сторону западной системы ценностей. Обе стороны настаивали на негативных стремлениях оппонента в данном кризисе и вмешательстве во внутренние дела Украины. Такая расстановка сил на международной арене также усиливала внутренний раскол и противостояние в самой Украине. Информационные технологии играли важную роль в формировании мнения граждан России и США и за их границами в создании образа противника в своей собственной версии возникновения революционных настроений в Украине. С течением времени в связи с изменениями в Украине и определенными действиями новой власти происходила эволюция отношения к политике В. Ющенко. В целом интенсивность информационных кампаний, заинтересованность политического истеблишмента обоих государств к событиям «оранжевой революции», а иногда и прямое вмешательство, указывают на важную роль Украины во внешней политике России и США, а ее территория и население рассматривались как поле битвы для защиты собственных национальных и геостратегических интересов. Акцентирование внимания на одних событиях и игнорирование других в информационном пространстве обоих государств приводило к формированию, с одной стороны, лояльности аудитории масс-медиа, и в то же время вызывало недовольство той части, которая имела противоположный взгляд на данные процессы. Последствия «оранжевой революции» и аналогичные, но более обостренные события в 2013-2014 годах - «Евромайдан» и последующего развития революции, демонстрируют важность учета довольно устоявшихся подходов внешней политики России и США к радикальным или нежелательным изменениям в Украине и понимание поддержки конкретных политических сил или регионов для обеспечения внешнеполитических целей и собственной безопасности в международном

пространстве. Также проблема «цветных революций» остается актуальной в связи с «арабской весной» или другими проявлениями «ненасильственных протестов» (в Венесуэле, Таиланде, Турции и др.)

Ключевые слова: «оранжевая революция», «цветные революции», средства массовой информации, Украина, Россия, США.

SUMMARY

The research examines examples of informational confrontation between the Russian Federation and the USA regarding «orange revolution» events in 2004-2005 in Ukraine by mass-media and graphically represents information policy's dependence on geopolitical interests of the state and leaders' strategies. Both countries reflected the Maidan events in favorable terms. Thus, Russia emphasized anti-Russian rhetoric of the «orange Maidan» leaders and insisted on orchestrating the events by external forces; the USA depicted the Maidan as a way and incitement to democracy, establishing justice and transformation of the entire Ukrainian society in direction of the Western values system. Both parties insisted on negative intentions of the opponent in the crisis and interference in Ukraine's domestic affairs. Such a state of affairs in the international arena also aggravated the internal split and confrontation inside Ukraine. Information technologies play a crucial role in forming Russian and American citizens' opinion and public opinion outside the states, and also in creating the image of the opponent according to the certain version of revolutionary trends' appearance in Ukraine. Evolution of attitude to Yushenko's policy took place in accordance with changes in Ukraine in the course of time and after certain actions taken by the new government. The information campaigns' intensity, interest of both countries' political establishment in the events of the «color revolution» and sometimes direct interference in domestic affairs point to the important role of Ukraine in Russian and U.S. foreign policies and the role of Ukraine's territory as a battlefield for their national and geostrategic interests. Emphasizing particular events and ignoring others in information space of the both states led to forming the loyal community among the audience of the mass-media and at the same time caused dissatisfaction of the other part which had another point of view regarding the processes. Consequences of the «orange revolution» and similar but sharper processes in 2013-2014 within «Euromaidan» and the further revolution demonstrated importance of taking into account quite constant foreign policy approaches of Russia and the USA to radical or undesirable changes in Ukraine and importance of understanding support for certain political parties or regions with the view of promoting foreign policy goals and security in the international space. As well «color revolutions» remain urgent because of the «Arabic spring» and other attempts of «non-violence protests» (in Venezuela, Thailand, Turkey and so on).

Keywords: information policy, mind manipulation, «orange revolution», Ukraine, Russia, the USA

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ:

1. Шарп Д. От диктатуры к демократии: Стратегия и тактика освобождения / Д. Шарп; 2-е изд., испр. - М.: Новоеиздательство, 2012. — 84 с.
2. Идеолог «цветныхреволюций» о русскомследсвоего метода // BBC. – 2012. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.bbc.co.uk/russian/international/2012/02/120217_gene_sharp_revolutions_interview.shtml.
3. StolbergS.G. ShyU.S. intellectualcreatedplaybookusedinarevolution // NewYorkTimes. – 2011. - [Электронныйресурс]. –

Режимдоступу:http://www.nytimes.com/2011/02/17/world/middleeast/17sharp.html?_r=2&pagewanted=all&.

4. Идеолог «цветныхреволюций» о русскомследсвоего метода. - Вказ. пр.
5. AChesnutrevolution // WallStreetJournal. – 2004. – Электронныйресурс. – Режимдоступу:<http://online.wsj.com/news/articles/SB107645635194826171>.
6. TraynorI. UScampaignbehindtheturmoilinUkraine / I. Traynor // TheGuardian. – 2004. - Электронныйресурс. – Режимдоступу: <http://www.theguardian.com/world/2004/nov/26/ukraine.usa>.
7. Зянькович М.А. Путинскаяэнциклопедия: семья, команда, оппоненты, преемники / М.А. Зянькович. – М.: ОлмаМедиа Груп, 2006 – С.335.
8. Интервью Владимира Путинаукраинским телеканалам // Полит.ру. – 2004. - Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.polit.ru/article/2004/10/27/puttoutkr/>
9. Зянькович М.А. Вказ.пр. – С.335.
10. Путинвторой раз поздравил Януковича с победой на выборах президента Украины // NEWSru. – 2004. - Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.newsru.com/russia/25nov2004/pozdravlenie.html>.
11. Образ Украины в высказываниях Владимира Путина. // Memoid. - Электронный ресурс. – Режим доступу: http://www.memoid.ru/node/Obraz_Ukrainy_v_vyskazyvaniyah_Vladimira_Putina
12. Кулик А. Путин с Ющенко «побили посуду, наговорили друг другу всяких матерныхслов» / А. Кулик // Комсомольская правда в Украине. – 2009. - Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://kp.ua/daily/120309/172765/>
13. Ющенко ведеткурс на противопоставлениеУкраины и России – МИД РФ // РИА Новости. – 2009. – Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://ria.ru/politics/20091125/195418908.html>
14. Малышева Ю. «Мы не самоубийцы» / Ю. Малышева // Взгляд. – 2009. – Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.vz.ru/politics/2009/1/15/246740.html>.
15. «Нам коричневая революция угрожает гораздо больше, чем оранжевая»// Персональный сайт Бориса Немцова. – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.nemtsov.ru/?id=704599>.
16. Никонов В. «Оранжевая» революция в контекстежанра / В. Никонов // «Оранжеваяреволюция». Украинскаяверсия. – М.:Европа, 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.archipelag.ru/geoculture/orange-revolution/chestnut/context/>.
17. Кагарлицкий Б. «Оранжевыймираж» или начало политики? / Б. Кагарлицкий // Скепис. -2007. – Электронный ресурс. – Режим доступу: http://scepis.net/library/id_1595.html.
18. Украина: самоеинтересное – впереди // Lenta.ru. – 2004. – Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://lenta.ru/articles/2004/11/22/kiiev/>.
19. Л.Кравчук: Березовскийзаплатил Ющенко 15 млн. \$ // РБК. PDA. – 2005. - Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://pda.top.rbc.ru/politics/14/09/2005/61219.shtml>.
20. Вигнанский М. Экс-МОГрузииОкруашвилираскрылглавныйисточникфинансированияукраинской "оранжевойреволюции" - далразбогатевший в РоссиимиллиардерИванишвили / Вигнанский М. // ЦентрАзия. – 2008. - Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1204867980>.

21. Первый визит Ющенко. Взгляд из Москвы // Украинская Правда. – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступа: – Доступный з: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2005/01/25/4385064/>.
22. Baker P. Bush promises more help to Ukraine / P. Baker // Washington Post. – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A24568-2005Apr4.html>.
23. Там само.
24. Bush G. Message on the First Anniversary of the Orange Revolution / G. Bush // The American Presidency Project. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=73760>.
25. Украина: настал решающий момент («Wall Street Journal», США) // inoСМИ. – 2004. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/world/20041126/215059.html>.
26. Karatnycky A. Ukraine's orange revolution / A. Karatnycky // Foreign Affairs – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.foreignaffairs.com/articles/60620/adrian-karatnycky/ukraines-orange-revolution>.
27. Украина: настал решающий момент... - Вказ. пр.
28. Второй шанс Украины («The Boston Globe», США) // inoСМИ. – 2004. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/world/20041130/215201.html>.
29. Karatnycky A. Ukraine's orange revolution / A. Karatnycky // New York Times. – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://www.nytimes.com/cfr/international/20050301faessay_v84n2_karatnycky.html?pagewanted=print&position=.
30. Lynch T. Orange revolution: the Prehistory / T. Lynch // Perspective – 2005. – Vol. XV. – №2. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.bu.edu/iscip/vol15/lynch.html>.
31. U.S. Secretary of State emphasizes Ukraine's Orange revolution // Kiev Ukraine News Blogs. – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://news.kievukraine.info/2005/02/us-secretary-of-state-emphasizes.html>.
32. Cohen A. Joe Biden's trip to Ukraine and Georgia / A. Cohen // The Heritage Foundation. – 2009. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.heritage.org/research/reports/2009/07/joe-bidens-trip-to-ukraine-and-georgia>.
33. Провал оранжевой революции – это историческая возможность // Мысль. – 2006. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.idea-magazine.com.ua/archive/7729/politika/7747.html>.
34. Orange Revolution's Tymoshenko to lead Ukraine // USA Today. – 2007. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2007-12-18-ukraine-prime-minister_N.htm.
35. Finn P. Orange Revolution's Foe Transformed in Ukraine / P. Finn // Washington Post. – 2006. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/11/27/AR2006112701229.html>.
36. Yushchenko unrepentant as Ukrainesourson Orange revolution // Bloomberg. – 2009. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=ayu.7g_LyjN4.
37. Smolansky O. M. Orange revolution turns strot / O. M. Smolansky, R Menon // Los Angeles Times. – 2005. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://articles.latimes.com/2005/oct/23/opinion/op-ukraine23>.

38. Holley D. BitterOpponentsNowPartnersinNewUkraineGovernment / D Holley, V Butenko // LosAngelesTimes. – 2006. - Електроннийресурс. – Режим доступу: <http://articles.latimes.com/2006/aug/05/world/fg-ukraine5>.

Надійшла до редакції 25.04.2014 р.

Рецензії

ВІДКРИТТЯ НАРІЖНОГО КАМЕНЮ САКРАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. МОРГУН В.А. «МАР. «ПОЕМА ВОЛЬНОГО НАРОДА»: ВСТУП ДО САКРАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ». – КИЇВ-ДОНЕЦЬК: ТОВ. ВИДАВНИЧО- ПОЛІГРАФІЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ПРОМІНЬ», 2013. – 168 с. Рецензія.

В.М.Андрєєв

Сакральна історія, як галузь наукового знання, викристалізувалася відносно нещодавно. Її прибічники все ще знаходяться у стадії активного пошуку предмету дослідження. Судячи з усього, маємо, нарешті, послідовно проведену і, головне, напрочуд вдалу спробу. Авторський погляд на історичний поступ та сьогодення крізь призму потаємного, героїчного, духовного але аж ніяк не містичного контексту є беззаперечно новаторським.

Основною гносеологічною проблемою й завданням першорядної ваги на суспільному рівні є пошук такої парадигми мислення, яку можна було б покласти в основу нової світоглядної концепції. Концепції, зорієнтованої на принципово інакшу – значною мірою глобалізовану, сакралізовану та теологізовану – людську свідомість сучасної доби. Важливо відмітити той факт що базовою ознакою та необхідною умовою завершення епохи є вичерпаність її світоглядної парадигми. Наслідок цього – необхідність формування оновленого світогляду епохи прийдешньої, а це неможливо зробити без руйнування все ще пануючої сьогодні еволюціоністської концепції, консервативного дарвіністсько-марксистського бачення минулого, сучасного і майбутнього.

Автор поеми доктор історичних наук, професор В.Моргуни, досліджуючи впродовж багатьох років питання взаємопов'язаного циклічного розвитку Природи, Суспільства та Людини, створив власну цілісну концепцію, що пояснює причини й закономірності історичного процесу, з'ясовує окремішню роль українських земель не лише на теренах європейського континенту, а й у всьому християнському світі. Дотримуючись постулату про можливість зміни власної долі у майбутньому через зміну світогляду, особливу увагу Межовик (літературний псевдонім пана Моргуна) приділяє саме дослідженню культури. Як життєдайного стовбура, навколо якого існує та формується нація.

Вибір віршованої форми, котра є доволі незвичною для прихильників наукової та науково-популярної літератури, обумовлюється бажанням автора вмістити у фізично обмежений обсяг тексту багатогранну концепцію та власний погляд на такі актуальні для сучасної України проблеми як національна ідея, патріотизм, історія героїчної боротьби, звияг та страждань українського народу. Окрім того, проявлений у такому способі викладу думок й традиційний для нашого народу потяг до сакралізації часопростору, притаманного йому способу духовного самовизначення і самореалізації. Адже не дарма «Енеїда» І.Котляревського (перша пам'ятка українського письменства, укладена розмовною українською мовою) була створена саме у спосіб римування. Проте не обійшлося й без прозової частини, яка дала змогу наповнити книгу глибокими